

Pronssiin lyödyt

Mitalitaide kehittyi 1400-luvun Italiassa muotokuvamaalauksen rinnalle kuvaamaan henkilön, usein hallitsijan, saavutuksia. Jakamalla mitalejaan mahtihenkilöt ylistivät itseään ja urotekojaan, kuten voitettuja taisteluja tai sotia. Moni suomalainen lääkärikin on päättänyt mitaliin.

Mitalitaide pohjautuu numismatiikkaan, ja sen esikuvat ovat antiikin rahataiteesta. Mitalitaiteen luonne on sosiaalinen ja pienestä koostaan huolimatta usein jopa monumentaalinen. Muotokuvamitalit ovat useimmiten kaksipuoleisia, joissa etusivulla on muotokuva ja takasivulla vertauskuvallinen esitys tai teksti, ns. legenda, jotka yhdessä kuvaavat mitalin kohteen työtä, tekoja tai harrastuksia. Mitalit lyödään tai valetaan, ja materiaalina on yleensä pronssi. Lyömällä voi valmistaa mitaleja suuren määrän, tekniikka on lähes sama kuin rahan lyönti. Valaminen puolestaan on käsityötä, ja valamalla mitaleja tehdään pieniä määriä, joskus vain yksi kappale, jolloin ne ovat uniikkeja taide-esineitä ja lähestyvät muodoltaan jopa pienoisseitoksia.

Mitalilla on perinteisesti ollut yksi tai useampia tilaajia. Lääkärimitaleja tilaavat usein yliopistot, lääketieteen eri alojen yhdistykset ja erilaiset seurukset, mutta joskus tilaajana voi olla myös yksityinen henkilö. Muotokuvamitaleja ja muistomitaleja tehdään pääsääntöisesti lyömällä ja tavallisesti muutama sata kappaletta. Jos mitalia myymällä on tavoitteena kerätä varoja johonkin hyvään tarkoitukseen, kuten rahastoihin, stipendeihin tai apurahoihin, lyöntimäärä voi olla suurempi. Joskus pronssisen mitalin lisäksi halutaan tehdä muutamia kappaleita

Suomen Tuberkuloosin Vastustamisyhdistys lyötti itsenäisen Suomen ensimmäisestä arkkiaarista Richard Sieversistä (1852–1931) mitalin hänen 75-vuotispäivänsä kunniaksi. Etusivulla on profiilikuva ja vuosiluku sekä päivänmäärä. Takasivulla kuva käärmettä vastaan taistelevasta nuorukaisesta, jolla on vasemmassa kädessään kilpi ja siinä tuberkuloosin tunnusmerkki, kaksoisristi. Oikeassa kädessä on lyöntiasennossa miekka. Taustalla on tyyliteltyjä kukkia. Mitalin on muotoillut kuvanveistäjä Gunnar Finne 1927. Mitalin halkaisija 56 mm ja se on lyöty Tukholmassa. Lyöntimäärä 200 kpl pronssisena ja 20 kpl hopeisena. Suomen 1900-luvun alun mitalit lyötiin ulkomailla, usein Tukholmassa, Berliinissä tai Pariisissa, koska meillä ei vielä silloin ollut tarpeellista osaamista taidemitalien tekemiseen.

Professori Pentti Halosen (1914–1983) mitalin on teettänyt Sydäntutkimussäätiö. Mitalin etu- ja takasivu täydentävät toisiaan hienolla tavalla. Etusivulla huoneesta poistuva lääkäri luo huolehtivan katseensa potilaaseen, ja takasivu kertoo lääkärin erikoisalasta. Sydän ja siihen liittyvät verisuonet saavat myös vertauskuvallisen merkityksen mitalin kohteen laajasta ja vastuunalaisesta työstä lääkärinä ja sairaalahallinnon edustajana.

Mitalin on tehnyt kuvanveistäjä, professori Aimo Tukiainen 1980. Mitalin halkaisija on 75 mm ja sen on lyönyt pronssiin Oy Tillander Ab, Helsinki.

leita myös hopeisena annettavaksi mitalin kohteelle itselleen tai lahjana.

Lääkäriliitolla laaja kokoelma lääkärimitaleja

Henkilömitali on kohteelleen ja samalla hänen työnsä, edustamalleen yhteisölle ja lähipiirille hieno kunnianosoitus ja kiitos.

Mielenkiintoista on, että arkkiatri Nils Oker-Blom (1919–1995), joka harrasti mitalitaita, on tehnyt kahdesta lääkärikollegastaan, Johan Järnefeltistä ja Erik Malmista, henkilömitalit. Nils Oker-Blomin oman mitalin on tehnyt kuvanveistäjä Kauko Räsänen 1989, tilaajana oli Helsingin yliopisto.

Suomen Lääkäriliitolla on laaja kokoelma lääkärimitaleja, jotka ovat nähtävillä liiton toimitalossa. Psykiatri, professori Kalle Achté (1928–2019) lahjoitti vuonna 2003 oman, yli sadan mitalin kokoelmansa täydentämään liiton kokoelmaa (Lääkärilehti 46/2003). Lahjoituspuheessaan hän mainitsi muun muassa: ”Ihmisen elämäntyö säilyy mitalin tavoin”.

Kirjoittaja on Suomen Mitalitaiteen Killan hallituksen jäsen.

Lääkintäkenraaliluutnantti Pekka Somerin (1907–1994) mitalin tilaajina olivat Lääkintäupseeriliitto, Lääkintäkilta ja Lääkäriliitto. Etusivulla on profiilikuva ja kauluslaatatalla näkyvillä kenraaliluutnantin arvomerkinä kaksi leijonaa. Nykyisin kenraaliluutnantin kauluslaatatalla on kolme leijonaa. Takasivun kehällä on kolme sotaa osoittavaa vuosilukua, 1918 (vapaus-sota), 1939 (talvisota) ja 1945 (lapinsota). Taustalla palaneiden talojen raunioita, hevonen ja mies reen kanssa evakuoimassa etulinjasta haavoittunutta sotilasta, lääkäri ja hoitajat sotasairaalassa leikkauspöydän äärellä.

Mitalin on tehnyt kuvanveistäjä, professori Terho Sakki 1983. Mitalin halkaisija on 70 mm ja sen on lyönyt pronssiin Oy Tillander Ab, Helsinki

Rauhallista joulua!
toivottaa SELYN hallitus ja Erikoislääkäri-lehden toimitus